

Котова Інна Миколаївна
Павлова Тетяна Володимирівна
Одеський державний економічний університет
science@oseu.edu.ua

ІННОВАЦІЙНИЙ ЕТАП РОЗВИТКУ В СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Актуальність теми. Розвиток науки і техніки є визначальним фактором прогресу суспільства, підвищення добробуту його членів, їх духовного та інтелектуального зростання. Цим зумовлена необхідність пріоритетної державної підтримки розвитку науки як джерела економічного зростання і невід'ємної складової національної культури та освіти, створення умов для реалізації інтелектуального потенціалу громадян у сфері наукової і науково-технічної діяльності, цілеспрямованої політики у забезпеченні використання досягнень вітчизняної та світової науки і техніки для задоволення соціальних, економічних, культурних та інших потреб.

Метою нашого дослідження є теоретичне обґрунтування організаційно-економічного забезпечення процесів формування та розвитку механізму підтримки інноваційно-економічних процесів.

Предметом дослідження є складові та структура потенціалу та інформаційна база інноваційного розвитку, методи, алгоритми і показники оцінювання фінансово-економічної привабливості інноваційних проектів.

Результати дослідження. Сучасні стратегічні й тактичні задачі України, а саме намагання інтегруватися до європейського співтовариства, роблять економічне зростання за рахунок наукових здобутків та їх технологічного застосування однією з найактуальніших проблем. Проте інноваційні процеси стримуються цілою низкою організаційних, фінансових та правових чинників. Сьогодні в Україні спостерігається існування ряду негативних явищ, подолання яких

дозволило б реальному секторові збільшити випуск інноваційної та високотехнологічної продукції:

- інноваційна активність підприємств України перебуває на вкрай низькому рівні;

- розвитку інноваційної діяльності українських підприємств перешкоджають фінансові чинники;

- дотепер несформовані пріоритети регіонального інноваційного розвитку та відсутній механізм інтеграції регіональних галузевих програм до національної інноваційної системи. Як наслідок – занижкими і нерівномірними є темпи регіонального розвитку;

- стримує інновації відсутність можливості кооперування між підприємствами і науковими організаціями. Цей фактор впливає, по-перше, з браку інформації про нові технології та про ринки збуту, і, по-друге, з неготовності підприємств до нововведень, що свідчить про нерозвиненість самого ринку інновацій в країні та її регіонах;

- регіональний інноваційний розвиток гальмує нерозвиненість інноваційної інфраструктури, що має поєднувати ланки «ідея-наука-технологія-виробництво-ринок». Внаслідок відсутності механізмів комерціалізації результатів науково-технічних розробок та передачі їх до сфери виробництва найслабшою стає ланка «наука-технологія-виробництво»;

- занижкі темпи інноваційного розвитку за рахунок технопарків;

- спостерігаються негативні тенденції у чисельності та віковій структурі наукового потенціалу країни. Якщо у 2000 р. їх кількість склала 121800 особи, то у 2007 р. – лише 96820, тобто зменшилась за 4 роки майже на 20% [1, с. 328].

Втім, світовий досвід доводить, що саме активізація використання інновацій дозволяє досягти високої технологічної незалежності

компаній, забезпечує зростання їх ефективності і конкурентоспроможності, що сприяє економічному розвитку як на регіональному, так і на національному рівні, та дозволяє досягти істотного підвищення доходів та якості життя населення.

На позитивний поступ країни в контексті розвитку інновацій, попри складність ситуації, можуть вплинути два незаперечні фактори:

по-перше, існування досвіду здійснення великих науково-технічних проектів; по-друге, наявність численних носіїв відповідного знання; по-третє, всеохоплююча промислова інфраструктура в регіонах, що може стати підґрунтям майбутніх інноваційних кластерів.

Усвідомлення потенціалу цих факторів започаткувало роботу науковців ОДЕУ, спрямовану на визначення соціально-економічної ефективності науково-технічних досліджень. В нашому дослідженні зроблено спробу визначити, яку саме стратегічну місію має виконувати інноваційний розвиток у перехідній економіці, запропонувати безпосередні важелі досягнення необхідного гатунку інноваційного розвитку. З цією метою розроблено методику оцінки інвестиційної та фінансово-економічної привабливості інноваційних проектів. Положення Методики, адаптовані для вищих навчальних закладів з урахуванням специфіки їхнього наукового потенціалу, можуть бути використані замовниками для оцінки значимості НДДКР, при рішенні питань про надання грантів і фінансування НДДКР, наданні кредитів підприємствам і організаціям при техніко-економічному обґрунтуванні заходів, які виконуються за інвестиційними проектами і господарськими договорами; встановленні цін на науково-технічну продукцію.

Суб'єктами виконання НДДКР є наукові організації, науково-дослідні центри при вищих навчальних закладах, науково-дослідні,

проектно-конструкторські організації, експериментальні підприємства, а також науково-виробничі об'єднання (технопарки, технополіси, науково-виробничі центри та інші об'єднання). Суб'єктами впровадження і використання НДДКР можуть бути державні структури, підприємства, фірми, концерни та інші організації-замовники науково-технічної продукції. Джерелами фінансування НДДКР, та інноваційних проектів можуть бути: власні засоби замовників і виконавців проекту; залучені кошти з внутрішніх джерел; асигнування з державного і місцевого бюджетів, централізованих позабюджетних фондів; іноземні інвестиції у формі фінансової або іншої участі в розробці і реалізації інновацій прямих вкладень, а також участі в статутному фонді спільних підприємств; запозичені кошти, у тому числі кредити, що надаються державою, кредити іноземних інвесторів, облігаційні позики, кредити банків та інших інвесторів (інвестиційних фондів і компаній, страхових організацій, пенсійних фондів тощо).

За характером результатів розрізняють дослідження: фундаментальні; пошукові; прикладні.

Метою фундаментальних і частково прикладних досліджень не є одержання продукту, виробу або послуги, що можуть стати товаром і оформитися у виді певного комерційного інвестиційного проекту. Однак на їхній основі здійснюється генерація ідей, які можуть трансформуватися в проекти НДДКР. Тому пошукові роботи можуть мати деяку комерційну вартість.

Експериментальні розробки є однією зі стадій життєвого циклу продукту, виробу або послуги, завданням яких є створення нового виду продукції із визначеними характеристиками.

Конкретний склад етапів і характер виконуваних робіт визначаються специфікою НДДКР (табл. 1).

Таблиця 1

Ефективність наукових досліджень за характером результатів дослідження

Види досліджень	Результати досліджень	Види ефекту	Основні методологічні підходи до розрахунку ефективності (фактори і методи)
Фундаментальні	Експериментальні та теоретичні дослідження, спрямовані на одержання нових знань без будь-якої конкретної цілі, пов'язаної з використанням цих знань	Науковий; соціальний	Швидкість поширення знань; Експертні методи
Прикладні	Роботи, спрямовані на одержання нових знань з метою практичного їх використання для розробки технічних нововведень	Науковий, економічний, бюджетний, соціальний	Оцінка вхідних і вихідних грошових потоків від реалізації НДР; Дисконтовані критерії ефективності
Експериментальні	Систематична діяльність, що використовує одержані знання та практичний досвід для створення нових матеріалів, продуктів, апаратури і т. ін., нових методів, систем і послуг, а також удосконалення існуючих	Науково-технічний; економічний, соціальний	Глибина поширення знань, ідей і винаходів; Експертні методи; Оцінка можливих дисконтованих грошових потоків

В Методиці розроблено фактори і ознаки наукової результативності НДР (науковий рівень, новизна, глибина і ступінь

поширення ідей і розробок), а також фактори і ознаки науково-технічної результативності НДР (перспективність використання результатів НДР, масштаб реалізації результатів, якість результатів).

Розроблена методика визначає єдині підходи до оцінки ефективності наукових, науково-дослідних робіт і дослідно-конструкторських розробок, як у вигляді проектних розробок, так і у вигляді інвестиційних проектів.

Економічна ефективність НДР та інвестиційних проектів характеризується системою узагальнюючих і приватних показників.

До узагальнюючих показників, однакових для всіх НДР та інвестиційних проектів, відносяться:

- абсолютний показник економічної ефективності - дисконтований, економічний ефект; строк окупності; індекс прибутковості; внутрішня норма прибутковості.

Для проектів, що завершуються створенням нової або модернізованої продукції, до числа обов'язкових показників відносяться також: зважений показник якості; конкурентноздатна ціна; обсяг імпортозамінюючої продукції; обсяг експортних надходжень.

Висновки. Інноваційна діяльність є складним процесом трансформації новоотриманих ідей та знань в об'єкт економічних відносин. З огляду на значну, часом визначальну роль, яку інноваційні процеси відіграють в сучасній економіці, застосування пропонуємої Методиці оцінки інвестиційної та фінансово-економічної привабливості інноваційних проектів дозволить забезпечити підвищення ефективності економічної стратегії країни.

Література.

1. Статистичний щорічник України за 2007 рік. Державний комітет статистики України. – Київ, 2008. – 572 с.